

W tej skomplikowanej społecznie i ekonomicznie sytuacji, niewolnej od ostrych konfliktów społecznych i politycznych, św. Cyprian jako administrator i zarządca Kościoła afrykańskiego, a jednocześnie jako osoba wyczulona na krzywdę ludzką, nie ograniczał się jedynie do werbalnego głoszenia idei miłości wzajemnej i potępienia chciwości, lecz uznając równość wszystkich ludzi wobec Boga, próbował z miłości bliźniego uczynić zasadę powszechną, regulującą życie całej wspólnoty. Można to dostrzec nie tylko w *De opere et eleemosynis*, gdzie próbuje przełamać różnorakie przyzwyczajenia i wątpliwości, jakie mają wierni, czy np. wspomaganie ubogich nie oznacza zarazem okradania własnych dzieci, lecz także i w innych utworach, gdzie, aby zachęcić do większej ofiarności tych, którzy nie chcą bez wyraźnej rekompensaty uszczuplać swoich majątków, podsuwa myśl – chociaż wywołuje to jego sprzeciw – o zapłacie w niebie, porównując jałmużnę do pożyczki udzielanej samemu Bogu⁹.

Oprócz ogólnych wypowiedzi na temat bogactwa i jałmużny¹⁰, znajdujemy w korespondencji św. Cypriana także fragmenty, wprowadzające dość nieliczne, a zawierające na ogół konkretne informacje dotyczące ściśle finansowych aspektów jego działalności publicznej, w tym w szczególności organizowanej przez Kościół akcji charytatywnej, posiadającej przeważnie charakter nadzwyczajny i doraźny¹¹. Do jednej z największych akcji należy zaliczyć zbiórkę pieniędzy na rzecz pomocy ofiarom najazdów plemion pustynnych na Numidię, organizowaną przez Cypriana w 253 roku – zapewne nie po raz pierwszy – na prośbę tamtejszych biskupów. Zebrane przy udziale wiernych i duchowieństwa gminy 100 tysięcy sesterców (*sestertia centum millia nummorum, quae istic in ecclesia ... cleri et plebis apud nos consistentis collatione collecta sunt*), które stanowiło już dosyć poważną sumę, przeznaczono w całości na wykup jeńców, rozdziałem pieniędzy i sfinalizowaniem samej sprawy zajęli się biskupi numidyjscy, którymi św. Cyprian zostawił w tym

⁹ Por. Cyprianus, *De opere eleemosynis* 19, 2; *De lapsis* 11; *De mortalitate* 26; *De habitu virginis* 11; *De unitate Ecclesiae* 26, 1nn.; *De dominica oratione* 32nn.; M. Poirier, *Charité individuelle et action sociale*, StPatr 12(1975) 254-260.

¹⁰ Por. przede wszystkim D.D. Sullivan, *The life of the North Africans as revealed in the works of Saint Cyprian*, Washington 1933, 52nn., 59, 61, 75; M. Hengel, *Eigentum und Reichtum in der frühen Kirche*, Stuttgart 1973, 83nn.; J. Seipel, *Die Wirtschaftsethischen Lehren der Kirchenväter*, Graz 1982, 296; R. Pankiewicz, *Stosunek św. Ambrożego w "De Nabuthae" do własności i jałmużny*, VoxP 6(1986) z. 11, 558nn.

¹¹ Por. na ten temat m.in. J. Ubiño Fernandez, dz. cyt., s. 65nn.; J. Śrutwa, *Majątek kościelny i jego funkcje społeczne w Afryce łacińskiej*, RTK 28(1981) z. 4, 5-28; tenże, *Praca*, dz. cyt., s. 224nn.; R. Pankiewicz, *Pieniądz w działalności publicznej św. Cypriana*, VoxP 10(1990) z. 19, 671-679; tenże, *Geld- und Handelsgeschäfte der kirchlichen Eliten im römischen Afrika im Spiegel der Schriften des hl. Cyprian* (w przygotowaniu).